

DE STEMMING GEPEILD

Colofon

Redactie: Bram Jansen & Fred Bergman
Europese Beweging Nederland © 2004

Europese Beweging Nederland
Het Kleine Loo 414 unit H
2592 CK Den Haag
Tel. 070 - 3541144
Fax. 070 - 3587606
Website: www.europese-beweging.nl
E-mail: ebn@xs4all.nl

Overname met bronvermelding toegestaan

Foto voorzijde © Nederlands Voorzitterschap, Persinformatie
Foto achterzijde © Europese Commissie, Audiovisuele Bibliotheek

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Maatschappelijke organisaties	7
AEGEE-Groningen	
CNV*	
Consumentenbond*	
FNV*	
FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling*	
Interkerkelijk Vredesberaad (IKV)*	
Internationale vereniging van oud-personeelsleden van de instellingen en organen van de Europese Unie (AIACE)*	
Interprovinciaal Overleg (IPO)	
LTO-Nederland*	
Nationaal Comité Nederland van de Europese Culturele Stichting (ECS)*	
Nationale Jeugdraad	
Nederlands Helsinki Comité (NHC)*	
Nederlandse Vrouwen Raad (NVR)*	
Raad der Europese Gemeenten en Regio's (REGR)*	
Stichting Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs*	
Stichting Natuur en Milieu*	
Stichting Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen Nederland (SIB)*	
Stichting Tiye International*	
Vereniging VNO-NCW*	
Politieke partijen en politieke jongerenorganisaties	41
CDA*	
CDJA*	
ChristenUnie	
D66*	
GroenLinks*	
Jonge Democraten (JD)*	
JOVD*	
Jonge Socialisten (JS)*	
LPF	
PvdA*	
SGP	
SP	
VVD*	
Lijst van personen die hun medewerking hebben verleend	63

* De met een asterisk gemerkte organisaties/partijen zijn aangesloten bij de Europese Beweging Nederland.

Voorwoord

Voor u ligt het rapport *De stemming gepeild* van de Europese Beweging Nederland. Het vormt tegelijkertijd een slotakkoord en een begin. Het is het laatste deel van een drieluik over de totstandkoming van het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa*. Eerder verschenen de rapporten *Vernieuwing via Conventie* (Den Haag, 2002), waarin de *civil society* in Nederland werd gevraagd naar haar opvattingen over (verdragsmatige) vernieuwing en hervorming in Europa, en de rapportage *Constitutie: kunst- of vliegwerk?* (Den Haag, 2003). In het laatstgenoemde rapport werd een groot aantal maatschappelijke en politieke organisaties gevraagd naar een inhoudelijk oordeel over het door de Conventie gepresenteerde ontwerpverdrag. Beide rapporten zijn nog steeds actueel.

Sinds het verschijnen van het tweede rapport zijn we een jaar verder. Nadat in juni 2004 de Europese regeringsleiders en staatshoofden overeenstemming wisten te bereiken over het Verdrag, werd het op 29 oktober jl. in Rome plechtig ondertekend.

Nu is in alle lidstaten de ratificatieprocedure aan de orde. In een aantal landen, waaronder vermoedelijk Nederland, maakt een referendum deel uit van die procedure. In die zin markeert het rapport ook een nieuwe fase in de besluitvorming over het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa* in Nederland.

Met waarschijnlijk een raadplegend referendum in het verschiet, is het zaak dat het debat in ons land in alle hevigheid losbarst. Een van de argumenten van de voorstanders van het referendum was immers de burger een directe stem te geven in het besluitvormingsproces, daarmee het debat over Europa in Nederland aan te jagen en een mogelijkheid te scheppen om het maatschappelijk draagvlak voor een nieuwe fase in het integratieproces te versterken. Het gaat er dus om dat in het debat posities duidelijk worden gemarkeerd en dat alle argumenten vóór en tegen op tafel komen en worden uitgewisseld. Dit rapport bevat daarom de opinies van voor- én tegenstanders van het nieuwe Verdrag, zoals ook in voorgaande edities het geval was.

Zoals ook uit deze rapportage blijkt, hebben de fracties in de Tweede Kamer inmiddels een standpunt ingenomen. CDA, D66, GroenLinks, PvdA en VVD zijn vóór het Verdrag. De ChristenUnie, LPF, SGP en SP zijn tegen. Alle fracties geven aan dat zij in de aanloop naar het referendum actief campagne zullen gaan voeren om het electoraat te overtuigen van het eigen standpunt. Hoe de fracties echter zullen omgaan met de uitslag van het referendum, wordt niet in alle gevallen duidelijk. Hoewel enige slagen om de arm behoren tot het politieke metier, schuilt daarin in dit geval een groot gevaar. Hoe zal de burger reageren wanneer de uitslag van het referendum niet wordt gevolgd door een overeenkomstige uitspraak van de partij van zijn of haar voorkeur? Het is daarom aan de politieke partijen om in het debat over het Verdrag positief leiderschap te tonen en onverhuld en in heldere bewoordingen voor het voetlicht te brengen waar het Verdrag om draait, en hoe het kan bijdragen aan de oplossing van concrete vragen en zorgen die leven bij de Nederlandse burger. Daarbij hoort ook het verschaffen van duidelijkheid over wat met de uitslag van het referendum wordt gedaan. Wellicht dat het publieksdebat dat de EBN op 24 januari aanstaande in Den Haag organiseert met de fractievoorzitters van VVD, CDA, PvdA en GroenLinks, hiervoor een goede gelegenheid biedt.

Met de zorgen en vragen van de burger in het vizier heeft de Europese Beweging Nederland in 2004 op haar platform nadrukkelijk thema's in debat gebracht die bij die burger leven, zoals sociaal beleid, de verzorgingsstaat en de kenniseconomie, onderwijs, buitenlands en veiligheidsbeleid, maar ook integratie, migratie en asiel, of de mogelijke toetreding van Turkije tot de EU. Bovendien heeft een werkgroep van de EBN, onder voorzitterschap van Adriaan van der Staay, oud-directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau, zich gebogen over de vraag hoe de burger nauwer betrokken kan worden bij hetgeen er in Europa gebeurt. De resultaten van deze studie werden bediscussieerd op het congres van de EBN in september jl. In het decembernummer van de *Internationale Spectator* vatten Adriaan van der Staay, Frans Bletz en Erik Jurgens hun bevindingen nog eens samen in een artikel getiteld 'Europese onzekerheid en positief leiderschap'.

Naast politieke partijen zullen ook maatschappelijke organisaties hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Uit de antwoorden van een groot aantal organisaties die hebben meegewerkt aan dit rapport, blijkt reeds hun betrokkenheid en die van hun achterban bij hetgeen er in Europa gebeurt. Recente cijfers tonen echter voor Nederland een tanend draagvlak voor de EU aan. Dat gaat iedereen aan. Niet omdat Europa een verheven ideaal is dat verwezenlijkt moet worden, maar omdat de EU kan bijdragen aan de oplossing van concrete problemen. Dat moet voor het voetlicht komen. Het is ook om die reden dat de EBN deze organisaties gevraagd heeft naar de betekenis die zij hechten aan de activiteiten van onze vereniging. De EBN trekt uit de verstrekte antwoorden de conclusie dat in concrete projecten de samenwerking kan en moet worden geïntensiveerd. Tevens verwacht de EBN met een nieuwe uitgave in 2005 van de lesbrochure *Europa stap voor stap* voor het primair onderwijs ook de jeugd te stimuleren tot nadenken over de betekenis van het nieuwe Verdrag voor het Europa waarin zij opgroeien. Hetzelfde wordt beoogd - voor een iets oudere doelgroep - met de jongerendebatten die in 2005 zullen worden georganiseerd.

Wim van Eekelen
voorzitter

Den Haag, 15 december 2004

Maatschappelijke organisaties

AEGEE-Groningen

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Dat gaat indirect, via internet, door onze overkoepelende organisatie in Brussel. De leden in Groningen worden niet direct door het bestuur geïnformeerd over relevante Europese wet- en regelgeving.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

We hebben kortgeleden een debat over de toetreding van Turkije tot de Europese Unie georganiseerd. We hadden toen een hoge opkomst.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Aangezien onze debatcommissie Geert Wilders heeft vastgelegd voor een debat in februari, zie ik een grote rol weggelegd voor de Europese Beweging Nederland.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Onze organisatie kan zich publiekelijk uitlaten en een standpunt innemen met betrekking tot het Grondwettelijk Verdrag voor Europa. In de evaluatie zal een voorstel worden gedaan met betrekking tot het eerdergenoemde.

CNV

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Via maandelijkse beleids- en bestuursvergaderingen, die de vakcentrale niet alleen gebruikt om te informeren, maar ook om haar standpunten en lobbyactiviteiten te verantwoorden.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Onze achterban is via de eigen beroepsorganisaties in het algemeen uitstekend op de hoogte van voorstellen en ontwikkelingen waaraan de vakcentrale aandacht dient te besteden.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Geen directe, maar wel een indirecte rol door het aanbieden van toegankelijke algemene informatie over de voor- én nadelen van specifieke Europese ontwikkelingen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Omdat de CNV geen politieke partij is, beoordeelt ze het voorgestelde Verdrag niet integraal, maar alleen voor wat betreft de gevolgen voor haar werkerterrein: arbeid, inkomen, economie en versterking van democratische processen. In de voorlichting aan onze leden zullen we naast algemene informatie met name aandacht besteden aan ons werkerterrein.

Op het werkerterrein van de vakbeweging is volgens het CNV nauwelijks vooruitgang geboekt in de nieuwe *Europese Grondwet*. Op het terrein van sociaal beleid is geen vooruitgang geboekt omdat unanimiteit vereist blijft op de belangrijkste onderwerpen, wat betekent dat weinig nieuwe sociale regelgeving kan worden ingevoerd. Het sociaal beleid zal daardoor nog verder achterop raken ten opzichte van het economisch beleid; in de toekomst kan nog meer ruimte worden gegeven aan economische factoren zonder dat tegenmaatregelen kunnen worden genomen. Het brede welvaartsbegrip is, met andere woorden, niet het uitgangspunt geweest van de opstellers van dit Verdrag, laat staan de bedoeling om dit met prioriteit uit te dragen in de multipolaire wereld. De constatering dat het sociale deficit niet gedicht is, is een van de aspecten waarop dit Verdrag moet worden beoordeeld door de burgers.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat het belangrijkste resultaat is dat de EU naar verwachting met dit Verdrag institutioneel niet zal vastlopen. De transparantie van verantwoordelijkheden en besluitvorming is verbeterd, maar betwijfeld kan worden of dit voldoende heeft plaatsgevonden. Er rust in ieder geval een zware verantwoordelijkheid op de schouders van politici om verantwoording af te leggen voor de genomen besluiten.

Consumentenbond

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Het primaire communicatiemiddel van de Consumentenbond in de richting van onze leden is de *Consumentengids*. Daarin besteden wij, in artikelen over onderwerpen met een Europese invalshoek, vaak ook aandacht aan relevante Europese wet- en regelgeving. Verder publiceren wij onze mening over relevante Europese initiatieven, waarop wij onze invloed willen doen gelden, op onze website en in onze gespecialiseerde bladen: *de Digitale Consument*, *de Geldgids* en *de Reisgids*. Het verwoorden van ons standpunt over Europese besluitvorming proberen wij op een voor onze leden toegankelijke wijze te doen, wat vaak lastig is. Vooral omdat de meningen over wet- en regelgeving uit Europa zich vaak slecht in gewoon Nederlands laten vertalen zonder af te doen aan de zeer belangrijke nuances die het gevolg zijn van het compromisproces dat Europa kenmerkt. Toch slagen wij er met regelmaat in om het belang van Europese besluitvorming op het gebied van consumentenbescherming en interne markt door te laten klinken in onze eigen publicaties. Wij vinden dit belangrijk omdat veel van de nieuwe regels, die rechten gunnen aan consumenten, in veel gevallen hun oorsprong in Europa vinden.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De betrokkenheid van leden van de Consumentenbond bij Europese vraagstukken is beperkt. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheden van de Consumentenbond om aan die betrokkenheid bij te dragen. De Consumentenbond is in belangrijke mate een partij die signaleert dat in Europa ontwikkelingen gaande zijn die voor onze achterban van belang zijn. Na signalering verbinden wij daar, vaak met input van onze achterban, een standpunt aan en zetten wij communicatiemiddelen en publieksacties in om ons standpunt kracht bij te zetten.

Zo heeft de Consumentenbond gestreden voor een consumententoezichthouder in Nederland, die er komt naar aanleiding van een verordening uit Europa. In eerste instantie was er vanuit de Nederlandse regering verzet tegen deze toezichthouder, maar mede met argumenten en steun vanuit onze achterban is het standpunt van Nederland gekeerd en heeft de Nederlandse regering zich bereid verklaard een consumententoezichthouder in te stellen.

Gelijktijdig zien we toenemende samenwerking tussen verschillende landenorganisaties op terreinen als digitaal consumeren en gezonde voeding. Deze toename is deels toe te schrijven aan de Europese interne markt, die een mate van gelijkwaardigheid in producten en diensten over de landsgrenzen heen met zich meebrengt en daardoor Europese samenwerking van consumentenorganisaties vruchtbaarder en relevanter maakt.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De Europese Beweging Nederland (EBN) is voor de Consumentenbond vooral een informatiepunt waar de grote, overkoepelende processen binnen Europa aan de orde komen. Dit is van belang voor ons werk omdat wij zonder inzicht in deze processen onvoldoende begrip hebben van de belangrijke ontwikkelingen binnen Europa en daarmee onvoldoende in staat zouden zijn om de ontwikkelingen op het gebied van consumentenbescherming in perspectief te plaatsen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

De Consumentenbond is niet voornemens zich te mengen in discussies over de wenselijkheid van het *Grondwettelijk Verdrag*. Hoewel wij ons, bij de totstandkoming van het Verdrag, met regelmaat hebben uitgesproken over de inhoud, willen wij geen politiek standpunt innemen ten aanzien van de wenselijkheid van het hele verdrag als zodanig.

Ten aanzien van de inhoud hebben wij ons vooral verzet tegen het los zien van consumentenbescherming van de ontwikkeling van de interne markt en de naar onze mening ondergeschoven rol die de consument in het Verdrag heeft gekregen. Dat is naar de mening van de gezamenlijke Europese Consumentenorganisaties niet handig en zal uiteindelijk een belemmering kunnen opleveren voor de ontwikkeling van de interne markt. Want een echte interne markt bestaat alleen dan, wanneer consumenten overal in Europa gelijke rechten hebben en wanneer die kunnen effectueren op een gelijkwaardige manier. Daarmee worden ook de verplichtingen aan het bedrijfsleven gelijkwaardig. En dat schept weer vertrouwen bij consumenten in de rechten die zij hebben in een Europese interne markt.

FNV

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*
- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

In de eerste plaats dient vastgesteld te worden dat onze achterban/leden bij Europa betrokken worden op meerdere niveaus. Zo informeert de FNV-vakcentrale bonden, leden en potentiële leden over het belang van Europese wet- en regelgeving, en doen de bonden dat zelf ook naar hun leden toe. Specifieke voorlichting voor leden gebeurt zowel door de bonden als door de Vakcentrale. Een goed voorbeeld is de stemwijzer op de FNV-website en het lijsttrekkersdebat in het kader van de verkiezingen van het Europees Parlement. Meer structureel krijgt de informatievoorziening naar de bonden vorm door een elektronische nieuwsbrief waarin zij over actuele ontwikkelingen en beleidsvoornemens geïnformeerd worden, alsmede via de website FNV Europa.

FNV en bonden hebben een aantal bondsbrede thematische werkgroepen, waarin (kader)leden actief betrokken zijn bij het voor hen relevante Europese beleidsterrein, zoals bijvoorbeeld de leden van de CCUO-werkgroep Europa (Contact Commissie Uitkeringsgerechtigden en Ouderen) of de werkgroep van bonden, leden en experts over de (mogelijke) impact op de verschillende sectoren van de ontwerpdiensten-richtlijn. Ook organiseren FNV en bonden themabijeenkomsten, waar actuele Europese onderwerpen (zoals de toekomstige *Europese Grondwet*) met de leden besproken worden. Leden worden dus op diverse manieren betrokken bij de vaststelling en de uitvoering van het Europees beleid van de FNV en bonden.

De FNV houdt zich al lang bezig met Europees beleid, omdat vele onderwerpen die voor de vakbeweging belangrijk zijn, alleen op een grensoverschrijdend niveau goed kunnen worden geregeld. Mede om deze reden heeft de FNV op haar laatste congres verklaard dat 'Europa binnenland is'. Het Europees werk is onderdeel van de nationale taakstelling. Een strikte scheiding tussen nationale en Europese taken is daarmee niet meer aan de orde. In algemene zin kan men stellen dat de FNV-bonden zich bezig houden met sectorspecifieke zaken en dat de FNV-vakcentrale zich bezighoudt met bondsoverstijgende thema's op het gebied van arbeid, zorg en inkomen. De meeste FNV-bonden zijn volop actief op Europees terrein; zo wordt bijvoorbeeld veel geïnvesteerd in de Europese beroepsfederaties.

Daar vooral de bonden te maken hebben - en meer en meer te maken zullen krijgen - met Europese ontwikkelingen die van directe invloed zullen zijn op het vakbondsbeleid in de sectoren en bedrijven, worden steeds meer gezamenlijke initiatieven tot stand gebracht. Daarnaast wordt de wederzijdse beleidsinzet actief gecoördineerd in een werkgroep van de FNV en de bonden.

In algemene zin kan men daarom vaststellen dat het opstellen, uitvoeren en toetsen van de FNV-inzet tot stand komt in samenwerking met de bonden.

Om dit uitgangspunt te verankeren gaan FNV en bonden uit van een gestructureerde planmatige aanpak van de Europese activiteiten. Zo heeft de FNV een lange(re)termijnvisie op het Europees beleid vastgesteld.

Deze nota *Koersbepaling Europa* vormt het overkoepelend geheel van de verschillende FNV-inzetten op het gebied van Europees sociaal beleid, en vormt een concrete uitwerking van de doelstellingen van het Federatie Bestuur van FNV en bonden. De nota is voorzien van een actiepuntenlijst, en bevat een duidelijk meerjarenplan. Dit ter borging van de continuïteit van het Europees beleid van de FNV. Om bonden en leden inzicht en inspraak te verschaffen in de uitvoering worden er meerdere bijeenkomsten per jaar georganiseerd. Dergelijke bijeenkomsten hebben een duidelijk tweeledig doel: op concrete dossierpunten informeren vanuit de FNV én geïnformeerd worden door bonden en leden.

Daarnaast heeft de FNV, ter vergroting van de toegankelijkheid van de Europese dossiers, een handboek *Europa* opgesteld, dat uiteenzet hoe het proces van Europese wet- en regelgeving verloopt en dat inzicht verschaft in de verschillende Europese beleidsterreinen en beïnvloedingsmogelijkheden.

Het uitgangspunt van de FNV dat Europese ontwikkelingen tot de nationale prioriteiten behoren, impliceert een nauwe samenwerking op Europees niveau tussen Europese instellingen, FNV, bonden alsook leden. Op Europees niveau is de FNV daarom aangesloten bij het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV). Het EVV is in 1973 opgericht om meer aandacht te verkrijgen voor werknemersbelangen en Europees sociaal beleid in het Europese integratieproces. De vakbeweging heeft ook de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het Europees beleid via deelname aan overlegfora, die formeel zijn vastgelegd in het juridisch bouwwerk van de Europese Unie. Zo participeert de FNV in het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en neemt de FNV deel aan de 'Sociale Dialoog'.

Buiten de formele vertegenwoordigingen heeft de FNV sinds 1999 een kantoor in Brussel, dat de informatievoorziening van de Europese instituties (waaronder het EVV) naar bonden en leden toe coördineert.

3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De doelstelling van de Europese Beweging Nederland (EBN) om het maatschappelijk debat over Europese integratie te organiseren en te stimuleren, alsmede voorlichting te geven en eigen standpunten in te nemen, sluit aan bij de groeiende behoefte aan draagvlak onder de burgers voor Europese ontwikkelingen.

De vraagstukken rond de organisatie en de inhoud van het publieke debat over het ontwerp van de *Europese Grondwet* maken eens te meer duidelijk dat de burger een grote afstand voelt tot Europa en geen duidelijk beeld heeft van de Europese integratie. Ook de Conventie stelde al vast dat Europa niet leeft onder de burgers. Dat is niet vreemd. Ondanks een welvarende Europese economie, is de werkloosheidsgraad te hoog en worden sociale ongelijkheden groter. De solidariteit tussen de generaties, het respect voor basisrechten (zoals het recht op gezondheid, werk en scholing), de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, en de zorg voor een duurzaam milieu staan alle op een tweede plan in de Europese Unie.

Veel burgers willen juist een sociaal Europa, met bestaanszekerheid, kwalitatief goede banen en een duurzaam milieu. Wil men de burgers meer betrekken bij Europa, dan is het dus noodzaak inhoud en vorm te geven aan Europees sociaal beleid.

De aandacht van de EBN voor het ontwerp van de *Europese Grondwet* en bijvoorbeeld ook het recente debat rond de migratieproblematiek zijn goede voorbeelden van de wijze waarop de EBN een specifieke bijdrage kan leveren.

In de visie van de FNV is met name het Europees sociaal model een onderwerp dat niet alleen de Nederlandse werknemers en burgers direct raakt, maar dat ook juist het draagvlak voor Europa kan vergroten.

Het staat voorop dat een goede voortgang van het Europese integratieproces niet alleen om daadkracht vraagt, maar vooral ook om draagvlak. Het creëren van politiek en maatschappelijk draagvlak voor het EU-beleid vormt dan ook een belangrijke uitdaging. De Europese Beweging Nederland kan hier een nuttige bijdrage aan leveren.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Vanuit de vakbondsoptiek heeft de ontwerp-*Europese Grondwet* zeker een meerwaarde boven de bestaande verdragen. De FNV en ook het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) hebben daarom steeds positief gereageerd op de Grondwet. Zoals eerder uiteengezet, is de FNV er ook voorstander van dat burgers de gelegenheid krijgen zich uit te spreken over het *Grondwettelijk Verdrag*. De FNV wijst er expliciet op dat een referendum over een *Europese Grondwet* met een gebrekkige informatievoorziening snel kan verzanden tot een standpunt vóór of tegen Europa. De overheid heeft daarom zeker geen gemakkelijke taak om aan de burgers duidelijk te maken wat de consequenties van de *Europese Grondwet* op nationaal niveau zullen zijn. Hoewel het debat natuurlijk niet alleen door de overheid georganiseerd gaat worden, moeten we ons toch de vraag stellen of de FNV hierin een rol heeft en, zo ja, welke. Daarbij moet in aanmerking genomen worden dat de redenen waarom de regering en de vakbeweging de *Europese Grondwet* steunen, niet geheel met elkaar in overeenstemming zijn (met name Nederland heeft een rol gespeeld in de handhaving van het vetorecht inzake de meerjarenbegroting van de EU).

Als FNV ligt het niet op onze weg om een stemadvies aan onze leden te geven. Gezien het feit dat onze leden dagelijks worden geconfronteerd met (de gevolgen van) Europese besluitvorming, en omdat de inhoud van de Grondwet verwijst naar een sociaal Europa (waar ook de FNV tijdens de Conventie voor gestreden heeft), ligt het voor de hand ons actief te (blijven) mengen in het publieke debat om de aandacht te (blijven) vragen voor die onderwerpen die van groot belang voor de werknemers zijn.

Het publieke debat biedt dan een uitgelezen kans om het belang van een sociaal Europa te (blijven) benadrukken, helemaal daar dit debat steeds vaker in concreto op de werkplek speelt (denk alleen maar aan de arbeidstijden).

Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling

- 1 Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)

FORUM Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling is een kenniscentrum. FORUM als zodanig heeft geen leden of achterban, wel vele samenwerkingspartners zoals gemeenten, universiteiten en zelforganisaties van migranten.

FORUM besteedt voornamelijk aandacht aan Europese wet- en regelgeving op het gebied van migratie en de recente ontwikkelingen op het gebied van integratie van 'derdelanders' in Europa. Hiertoe voert FORUM een aantal structurele projecten uit. Ten eerste participeert FORUM in de Europese Migratie Dialoog (EMD). De EMD is een samenwerkingsverband tussen verschillende onafhankelijke non-gouvernementele organisaties (NGO's) uit 17 lidstaten van de Europese Unie. FORUM is de Nederlandse partner in deze dialoog. Doel van dit samenwerkingsverband is het bevorderen en familietrek van een goed geïnformeerd debat over migratie- en integratiebeleid. Er wordt gezocht naar voorsprong in de discussies door het monitoren en ontsluiten van informatie inzake Europese ontwikkelingen, en er wordt informatie uitgewisseld over de standpunten die ingenomen worden door de nationale regeringen en non-gouvernementele organisaties met betrekking tot deze onderwerpen. De EMD probeert Europese en nationale debatten met elkaar in verband te brengen en een grote groep nationale belanghebbende organisaties te laten deelnemen aan deze debatten. Daartoe organiseert FORUM onder meer jaarlijks een bijeenkomst voor NGO's en andere *stakeholders* over Europese ontwikkelingen en concrete beleids- of wetsvoorstellen. Ten tweede voert FORUM het secretariaat van de Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken (WRV). De WRV telt 450 leden, hoofdzakelijk advocaten en rechtshulpverleners. Ten behoeve van deze werkgroep organiseert FORUM tweemaal per jaar een studiebijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomsten wordt structureel aandacht besteed aan Europese ontwikkelingen op het gebied van migratie en integratie. Per bijeenkomst wordt ten minste een bijdrage verzorgd door een expert die zicht heeft op (toekomstige) Europese wet- en regelgeving en de implementatie daarvan in Nederlandse wet- en regelgeving.

Ten derde geeft FORUM twee tijdschriften uit: *Migrantenrecht* en *Jurisprudentie Vreemdelingenrecht*. *Migrantenrecht* is hét juridisch vakblad waarin de ontwikkelingen ten aanzien van de rechtspositie van migranten worden gevolgd en becommentarieerd. Naast 'Europese' artikelen heeft de rubriek *Europa* - met daarin relevante Europese ontwikkelingen - een vaste plaats in het tijdschrift. In het tijdschrift *Jurisprudentie Vreemdelingenrecht* wordt zowel nationale als internationale - waaronder Europese - jurisprudentie geplaatst over het reguliere vreemdelingenrecht en het asiel- en vluchtelingenrecht.

Ten vierde houdt FORUM vier keer per week een telefonisch juridisch spreekuur voor (rechts)hulpverlening met vragen op het gebied van migratierecht. Vanzelfsprekend worden we ook bevraagd op Europese wet- en regelgeving. Dit maakt deel uit van de dagelijkse praktijk van veel (rechts)hulpverleners.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De jaarlijks, door FORUM in Nederland, georganiseerde bijeenkomst in het kader van de EMD is enerzijds gericht op het informeren van andere NGO's en anderzijds op het luisteren naar signalen, ideeën en knelpunten van die NGO's. Deze aandachtspunten worden vervolgens tijdens de internationale bijeenkomst van de EMD-partners besproken en waar nodig onder de aandacht van Europese beleidsmakers en parlementariërs gebracht.

Tijdens de halfjaarlijkse studiebijeenkomsten, die gehouden worden in het kader van de WRV, bestaat de mogelijkheid om in het zogenoemde 'vragenuurtje' vragen voor te leggen ofwel aan de deskundige op een bepaald gebied ofwel aan de collegae die in de zaal zitten. In het vragenuurtje worden regelmatig zaken besproken die zien op Europese wet- en regelgeving.

Het juridisch spreekuur heeft naast een informatieve functie ook een belangrijke functie in het signaleren en inventariseren van knelpunten en onbedoelde effecten. Waar nodig kunnen deze knelpunten, door FORUM, onder de aandacht worden gebracht bij de wetgever en andere betrokkenen.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De rol van de Europese Beweging Nederland (EBN) zal hoofdzakelijk gericht moeten zijn op het verstrekken van informatie en het organiseren van debatten. In het kader van informatieverstrekking kan onder meer gedacht worden aan informatieve brochures voor verschillende doelgroepen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Het Verdrag behelst een veelheid aan onderwerpen en het betreft een complexe materie. FORUM zal daarom als zodanig geen politiek/bestuurlijk standpunt innemen over de wenselijkheid van het gehele Verdrag. FORUM is een kennisinstituut en desgevraagd zullen wij op relevante werkerreinen met betrekking tot de multiculturele samenleving in relatie tot het *Grondwettelijk Verdrag* onze kennis en expertise inbrengen in het maatschappelijk debat.

Daarnaast is het voor FORUM van belang dat iedere stemgerechtigde een weloverwogen keuze kan maken op basis van juiste informatie. Aan het referendum moet daarom een publiekscampagne voorafgaan waarbij alle aspecten van het Verdrag aan bod komen. Daarbij is het van belang dat iedere stemgerechtigde wordt bereikt door van zoveel mogelijk verschillende mediakanalen gebruik te maken. Ook de relevantie van verdragen voor het samenleven van burgers, ongeacht etnische, culturele of religieuze achtergronden, dient in deze campagne onder de aandacht te worden gebracht. FORUM zal hierin zeker een rol blijven spelen.

Interkerkelijk Vredesberaad (IKV)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Het IKV volgt de discussies binnen de Europese Commissie en het Europees Parlement ten aanzien van vele regio's (Westelijke Balkan, Kaukasus, India, Indonesië en het Midden-Oosten) en onderwerpen (o.a. Noord-Zuidvraagstukken, Europees buitenlands en veiligheidsbeleid, uitbreiding en nabuurschap). Hierbij gaat het vanzelfsprekend wel om veel meer dan alleen wet- en regelgeving.

Deze ontwikkelingen met betrekking tot de EU worden besproken met de partners in de regio's waar het IKV werkzaam is, en zij vinden hun vertaling in statements, publicaties, debatten, websites, lobbyactiviteiten, campagnes etc.

Binnen Nederland heeft het IKV het afgelopen jaar 'Europa' centraal gesteld en daartoe een 'Europa-essay' geschreven, dat op diverse plaatsen besproken is. Aan de hand van dit essay is ook apart werkmateriaal gemaakt ten behoeve van de achterban en andere doelgroepen. Reacties daarop zijn bijvoorbeeld in de *Vredesweek 2004* (eind september jl.) verzameld in een 'Vredeskoffer'.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Binnen Nederland hebben kerken, scholen en andere lokale partners van het IKV zeker interesse in Europese vraagstukken. Men maakt gebruik van onze expertise, en van de oordelen van onze partners in den vreemde over Europese vraagstukken.

Onze partners in (post)conflictgebieden hebben vele ideeën over hetgeen 'Europa' zou kunnen en moeten doen in hun gebied, of dat nu Irak is, Kroatië, Kosovo, Georgië of de Palestijnse Gebieden. We organiseren daarover veelvuldig debatten (zie ook hierboven), en ook werkbezoeken aan Brussel. Bij tal van bijeenkomsten in de gebieden waar het IKV werkzaam is, worden ook EU-vertegenwoordigers uitgenodigd voor bijeenkomsten (onlangs nog waren in Tuzla, Bosnië, bij de jaarvergadering van het *Citizens' Pact for South Eastern Europe*, vertegenwoordigers van de EU-missie in Bosnië-Herzegovina aanwezig).

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

In ieder geval is er zeker een indirecte bijdrage, die eruit kan bestaan dat Europese Beweging Nederland (EBN)-materialen beschikbaar komen voor onze achterban (via website of anderszins) of dat wij EBN-materiaal in ons eigen materiaal verwerken/opnemen.

Er is van onze kant zeker bereidheid om een keer nader te overleggen over mogelijkheden tot intensievere samenwerking.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Jazeker, dat zal het IKV doen. Hierbij zullen we naast onze eigen analyse en beoordeling ook de inbreng van onze partners (dat wil zeggen hun ideeën over wat ‘Europa’ zou moeten zijn en doen) nadrukkelijk aan de orde stellen.

Internationale vereniging van oud-personeelsleden van de instellingen en organen van de Europese Unie (AIACE)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

De leden van onze vereniging zijn oud-personeelsleden van een van de instellingen van de Europese Unie. Uit hoofde van hun voormalige werkomgeving mag worden aangenomen dat zij een meer dan gemiddelde belangstelling hebben voor Europese wet- en regelgeving. Zij vergaren de kennis hierover uit de pers en zeer waarschijnlijk ook via persoonlijke contacten. Het bestuur probeert hen op de hoogte te houden door relevante artikelen – uit de pers, of van de hand van gastschrijvers – in het verenigingsorgaan *De Nieuwsbrief* te publiceren. Ook worden voor de jaarlijkse nationale en internationale algemene ledenvergaderingen steevast goed ingevoerde sprekers uitgenodigd om hun visie op de actuele Europese vraagstukken te geven.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Onze leden geven blijk van hun betrokkenheid bij de Europese vraagstukken door het bij gelegenheid stellen van vragen en/of het ter beschikking stellen van hun expertise.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Hoewel we hier geen direct inzicht in hebben, mag worden aangenomen dat meerdere AIAECE-leden tevens lid zijn van de Europese Beweging Nederland (EBN). Langs deze weg krijgen zij derhalve ook de nodige informatie over het Europese integratieproces. In de *Nieuwsbrief* van mei 2004 is een artikel opgenomen waarin onze leden ingelicht worden over de activiteiten van de EBN. Tijdens de op 25 maart 2004 gehouden Algemene Ledenvergadering (ALV) hield uw voorzitter, de heer Van Eekelen, een alomtgewaardeerde voordracht over de *Europese grondwet* en het Gemeenschappelijk Europees Veiligheidsbeleid.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Onze vereniging is een politiek neutrale organisatie en kan publiekelijk derhalve geen standpunt innemen over de wenselijkheid van het Verdrag. Dit neemt niet weg dat individuele leden hierover wel een uitgesproken mening hebben. Wellicht willen zij zich mengen in het maatschappelijk debat hierover.

Interprovinciaal Overleg (IPO)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en het Rijk heeft het Interprovinciaal Overleg (IPO) het kenniscentrum 'Europa Decentraal' in het leven geroepen. Dit kenniscentrum zorgt voor een continue attendering en informatieverschaffing aan de decentrale overheden inzake voor hen relevante Europese wet- en regelgeving (www.europadecentraal.nl). Daarnaast beschikt het IPO samen met de twaalf provinciebesturen over het 'Huis van de Nederlandse Provincies' (HNP) in Brussel. De informatiedienst van het HNP zorgt ervoor dat specifiek Brusselse informatie snel beschikbaar komt op de provinciehuizen en bij het IPO. Een groot deel van deze informatie wordt verspreid in de gedaante van de (digitale) *Europese Ster*, een coproductie van het kenniscentrum Europa Decentraal en het HNP.

Ook via de eigen website stelt het IPO Europese informatie beschikbaar, in het bijzonder gerelateerd aan de eigen activiteiten op het gebied van Europese belangenbehartiging. Het IPO doet dit mede op basis van een aantal vaste werkafspraken met het Rijk, waardoor het IPO (evenals de VNG) al in een vroeg stadium betrokken kan zijn bij de Nederlandse standpuntbepaling inzake nieuwe beleids- en wetgevingsinitiatieven van de Europese Commissie.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Op bestuurlijk vlak is sprake van actieve deelname van provinciebestuurders aan het Comité van de Regio's van de EU (6 vaste leden en 6 plaatsvervangende provinciale leden) en aan het Congres van Lokale en Regionale Overheden bij de Raad van Europa (3 vaste en 3 plaatsvervangende provinciale leden). Daarnaast ook deelname aan enkele algemene en sectorale Europese koepelorganisaties, zoals de *Council of European Municipalities and Regions*. In het algemeen is de inzet van deze provinciebestuurders, die optreden als vertegenwoordigers van de provinciale bestuurslaag als zodanig, gerelateerd aan de door het IPO aangewezen interprovinciale Europese prioriteiten (zoals het Europees regionaal beleid, de kaderrichtlijn *Water*, veel milieuregelgeving, maar ook de opstelling en implementatie van de *Europese Grondwet*, waaruit ook de handhaving van het subsidiariteitsbeginsel voortvloeit).

In IPO-verband komen provinciebestuurders enkele malen per jaar bijeen in het Bestuurlijk Platform Europa, voor de voortschrijdende bepaling van Europese prioriteiten van het IPO en voor standpuntbepaling over actuele Europese Zaken. Het bestuur van het HNP is onderdeel van dit platform.

Bij vrijwel alle provincies lopen al enkele jaren zogenaamde Europa-*proof* trajecten, die ertoe moeten leiden dat bestaande en nieuwe provinciale beleidslijnen en regelgeving in overeenstemming zijn met Europees-rechtelijke verplichtingen. Belangrijke delen van het Europees recht hebben immers rechtstreekse werking voor provincies en gemeenten.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De Europese Beweging Nederland (EBN) kan in het maatschappelijk debat over de EU en de Europese integratie een belangrijke stimulerende en informerende rol spelen, onder meer door van tijd tot tijd de relevante Nederlandse *stakeholders* en belangstellenden met elkaar in gesprek te brengen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Het IPO zal er actief en openlijk aan meewerken, mede met inschakeling van het kenniscentrum Europa Decentraal, dat in de aanloop naar het Nederlandse referendum duidelijke informatie beschikbaar is over de positieve betekenis van het *Grondwettelijk Verdrag* voor de rol en positie van gemeenten en provincies. Winstpunten in vergelijking met het huidige Verdrag zijn de duidelijke en formele erkenning van de rol en positie van de decentrale overheden binnen de formele structuur van de Europese Unie, en de garanties en reële mogelijkheden voor beïnvloeding van beleid en regelgeving in een vroeg stadium van het beleidsvormingsproces. Het IPO ziet geen rol voor zichzelf weggelegd als verdediger in meer algemene zin van het *Grondwettelijk Verdrag*. Het maatschappelijk debat daarover zal waarschijnlijk bepaald worden door andere vraagpunten dan de positie van de decentrale overheden.

LTO-Nederland

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

De achterban van LTO wordt op verschillende manieren geïnformeerd over relevante wet- en regelgeving. Op de eerste plaats is er het organisatieblad *Oogst*, dat wekelijks de lezers op de hoogte houdt van alle actualiteiten die voor de agrarische sector van belang zijn. Een aantal onderwerpen en initiatieven die daarin regelmatig aan de orde komen, wil ik met name noemen: het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, handelsverdragen (bijvoorbeeld Mercosur, ACP en EBA), internationale handelsoverleggen (o.a. WTO), ontwikkelingssamenwerking, levensmiddelenbeleid, voedselveiligheid, de uitbreiding van de EU, vrijheid van beweging van arbeid, goederen etc. en sociale wetgeving. Op de tweede plaats geeft LTO maandelijks een *Brussels Bericht* uit, waarin op de actuele wetgeving en andere EU-initiatieven wordt ingegaan. Ook wordt daarin aandacht besteed aan zaken die spelen in het Europees Parlement, in de verschillende EU-Raden van Ministers, aan de diverse lobbyactiviteiten die LTO al of niet in samenwerking met anderen onderneemt om de gestelde doelen binnen de organisatie te bereiken. Dit *Brussels Bericht* wordt breed verspreid onder landelijke en regionale bestuurders binnen LTO, en onder landelijke en Europese politici, ambtenaren en andere relaties. Op de derde plaats geeft LTO regelmatig persberichten uit in samenhang met actuele EU-onderwerpen en ter informatie aan de media over de initiatieven die LTO onderneemt in verband met die Europese initiatieven of de Europese regelgeving. Op de vierde plaats onderhoudt LTO een internetsite (www.lto.nl), waarop alle actuele informatie over ontwikkelingen in de EU en op internationaal niveau wordt geplaatst. Op de vijfde plaats kan vermeld worden dat medewerkers van LTO regelmatig stukken schrijven in dag- en weekbladen over Europese thema's.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Dit gebeurt op verschillende wijzen: in het eerdergenoemde weekblad *Oogst* wordt aan de vooravond van belangrijke gebeurtenissen in de EU vaak een achtergrondverhaal gepubliceerd. Politici worden geïnterviewd, beleidsmedewerkers of bestuurders worden aan het woord gelaten en er worden ingezonden brieven geplaatst. Aan de vooravond van bijvoorbeeld de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt er een vergelijking gemaakt van de verschillende partijprogramma's en wordt de betekenis van de verschillende partijen voor de agrarische sector in beeld gebracht. Ook wordt ten minste eenmaal per jaar een gesprek georganiseerd tussen de voorzitter van LTO en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger bij de EU en ook met de Nederlandse EU-Commissaris.

LTO is verder vertegenwoordigd in het Economisch en Sociaal Comité in Brussel, een adviesorgaan van de Europese Raad, de Europese Commissie en het Europees Parlement.

Ook draagt LTO actief bij aan adviezen en de discussies in de Nederlandse SER over alle mogelijke EU-onderwerpen of zaken waarbij de EU een belangrijke rol speelt. Verder is LTO actief lid van COPA in Brussel, de koepelorganisatie van agrarische organisaties. Via COPA is LTO in verschillende Raadgevende Comités vertegenwoordigd. In COPA worden overleggen georganiseerd met de meest betrokken EU-Commissarissen. In Nederland worden op ledenvergaderingen regelmatig Europese Commissarissen uitgenodigd, evenals europarlementariërs en EU-ambtenaren. Bij de discussie over de recente uitbreiding van de EU heeft LTO zich beijverd voor het vrije verkeer van werknemers (arbeid). Binnen de organisatie is er een duidelijk besef van de grote betekenis van de EU. Wensen van de diverse sectoren worden geregeld geformuleerd, en samen met andere betrokken organisaties worden coalities gevormd om op die wijze te trachten actief de beleidsmakers in Nederland en de EU te beinvloeden. Over al dit soort activiteiten wordt via de eerdergenoemde kanalen de achterban regelmatig geinformeerd.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De Europese Beweging Nederland (EBN) zou de ledenorganisaties van LTO Nederland met enige regelmaat kunnen informeren over actuele zaken die spelen in de EU. De EBN zou ook kunnen aanbieden te bemiddelen bij het uitnodigen van belangrijke EU-persoonlijkheden. Ook zou het maken van internetlinks kunnen bijdragen tot een verdere bekendmaking van de EBN en de Europese integratie.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Absoluut. Dit gebeurt al bij diverse gelegenheden, en de EBN zou hierbij een rol kunnen vervullen door LTO en Oogst te voorzien van korte samenvattingen van de belangrijkste elementen van dit Verdrag, en de betekenis daarvan kunnen toelichten. Ook is er de mogelijkheid om bijvoorbeeld contact te zoeken met de diverse organisaties die in LTO-verband samenwerken, met het voorstel om informatiebijeenkomsten te houden en inleidingen te verzorgen op ledenbijeenkomsten.

Nationaal Comité Nederland van de Europese Culturele Stichting (ECS)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

De Europese Culturele Stichting (ECS) geeft het tijdschrift *Beyond Borders* uit, dat twee keer per jaar verschijnt. Dit tijdschrift heeft een oplage van 4000 stuks en wordt verspreid onder 2500 adressen in heel Europa. De geadresseerden zijn: culturele netwerken, stichtingen, fondsen en partnerorganisaties.

Daarnaast zijn er incidentele publicaties naar aanleiding van bepaalde evenementen en gebeurtenissen die op de website (www.eurocult.org) verschijnen, zodat iedereen ze kan downloaden.

Maandelijks verstuurt zij een *e-zine* naar ongeveer 5000 adressen, waarin de laatste ontwikkelingen worden vermeld over evenementen, toegekende subsidies en de programma's die binnen de ECS worden uitgevoerd.

Eén van die programma's (*Policies for Culture*) heeft een eigen digitaal nieuwsblad, dat viermaal per jaar verschijnt. Dit wordt uitgegeven door een partnerinstelling van het project en geeft specifiek de gelegenheid aan jonge mensen dieper in te gaan op de achtergronden. *Policies for Culture* stuurt daarnaast een maandelijkse update uit over het project zelf. Ook deze digitale publicatie wordt verzorgd door een partnerinstelling en gaat naar 3500 adressen in geheel Europa.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Naar aanleiding van het Nederlands voorzitterschap van de EU heeft de ECS een conferentie georganiseerd in Rotterdam met de titel *Haring Cultures*. Doel van de conferentie was het belang van cultuur in de EU te onderstrepen en meer aandacht voor de culturele implicaties van de uitbreiding te vragen. De driedaagse werkconferentie resulteerde in de presentatie van een nieuwe aanpak voor culturele actie in Europa, die leidt tot meer mobiliteit, versterking van samenwerking, stimulering van communicatie en debat, en ondersteuning van transnationale netwerken. Een aanpak die de culturele sector ook in staat stelt zijn creatieve vermogens beter in te zetten voor innovatie in Europa. Bovendien een (*bottom-up*) aanpak die aansluit bij de wensen van de culturele sector zelf, en gebaseerd is op nieuwe - publiek-private - samenwerkingsverbanden, cultureel ondernemerschap en voldoende Europese middelen om deze doelstellingen te kunnen halen. Voorafgaand aan deze conferentie hebben ruim 400 culturele organisaties en instellingen hun steun gegeven aan een petitie waarin Europese politici en beleidsmakers worden opgeroepen ook daadwerkelijk uitvoering te geven aan hun engagement voor Europees burgerschap en culturele samenwerking. Deze petitie is, samen met de aanbevelingen voor een cultureel actieplan, als afsluiting van de conferentie op 13 juli aan de Europese ministers aangeboden.

De website van de ECS biedt tevens de mogelijkheid aan subsidieontvangers om de resultaten van hun projecten te tonen of te verspreiden.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De rol voor de Europese Beweging Nederland (EBN) zou zich ook kunnen richten op de culturele component in het integratieproces. Voor het slagen van het Europese integratieproces is meer aandacht voor de culturele implicaties van de eenwording nodig.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

De Europese Culturele Stichting zal geen publiekelijk standpunt innemen.

Nationale Jeugdraad

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

De Nationale Jeugdraad informeert (nog) niet over de Grondwet. Dat zal pas gedaan worden indien wij gezamenlijk een project opzetten.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De politieke jongerenorganisaties zijn bezig projecten op te zetten. Al deze projecten zullen via de Jeugdraad gezamenlijk aangevraagd worden. Op dit moment zijn we bezig deze voorstellen te schrijven. De exacte invulling is dus nog niet bekend, maar zal waarschijnlijk gestalte krijgen in de vorm van debatten en simulaties op scholen. Verder is de wens uitgesproken dat de politieke jongerenorganisaties met elkaar op nationale televisie in debat gaan.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Zij kunnen onze achterban van informatie voorzien. Waarschijnlijk zullen wij ook met folders gaan werken, die alle politieke jongerenorganisaties kunnen verspreiden. Een helder overzicht van de gevolgen van de *Europese Grondwet* kan door de Europese Beweging Nederland worden opgesteld.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

De Jeugdraad heeft geen politieke kleur, en daarom zullen wij geen politiek standpunt innemen. Het is echter wel zo dat wij kunnen spreken namens de jongeren en verschillende standpunten in beeld kunnen brengen en vervolgens voor het voetlicht kunnen brengen.

Nederlands Helsinki Comité (NHC)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Niet. De achterban van het NHC is beperkt. Deze bestaat uit de leden van het Dagelijks Bestuur en het Comité.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Via de uitvoering van Pre-accessie Phare projecten in Centraal- en Oost-Europa, op initiatief van de achterban.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Niet van toepassing. De achterban van het NHC is beperkt.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Het NHC heeft geen mening over dit punt.

Nederlandse Vrouwen Raad (NVR)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

De Nederlandse Vrouwen Raad (NVR) is lid van de Nederlandse coördinatie voor de Europese Vrouwen Lobby (EVL). De relevante informatie die zij hiervandaan krijgt, wordt besproken in de internationale commissie van de NVR en medegedeeld aan de lidorganisaties via de *NVR-Nieuwsbrief*. De *EVL-Nieuwsbrief* wordt rechtstreeks doorgezonden aan de achterban. De NVR is tevens lid van de *European Centre of the International Council for Women (ECICW)*, waarvan 22 landen lid zijn. Deze organisatie is ook aangesloten bij de EVL en heeft bovendien een waarnemer bij de Raad van Europa. De in de halfjaarlijkse vergaderingen behandelde onderwerpen worden medegedeeld aan de achterban. Tijdens de interactieve themadagen van de NVR wordt aandacht besteed aan de Europese dimensie van de behandelde onderwerpen. Er worden contacten onderhouden met europarlementariërs. Tevens wordt eenmaal per jaar een studiedag gehouden over Europese zaken, georganiseerd door de Nederlandse coördinatie voor de EVL. Zo werden in 2003 aanbevelingen aangereikt voor de Europese Conventie.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De achterban bestaat uit ongeveer 50 organisaties. Deze organisaties zijn zeer actief op allerlei gebieden. Ze organiseren, al dan niet in samenwerking met andere organisaties, studiedagen. Deze handelen soms alleen over Europese zaken, maar vaker over algemene zaken waarbij de Europese dimensie een belangrijke rol speelt. Vele van de achterbanorganisaties hebben weer hun eigen vertegenwoordigers op het Europese vlak, die actief zijn binnen de EVL of de Raad van Europa. Via de 'Klankbordgroep Internationaal' van de NVR wordt deze informatie uitgewisseld.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De NVR ziet de rol van de Europese Beweging Nederland (EBN) als een aanjager en (mede)organisator van interactieve themabijeenkomsten om de rol van vrouwen in het hele proces te vergroten. De NVR is gaarne bereid om hierover van gedachten te wisselen en de achterban te betrekken bij dit proces.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

De NVR vindt het noodzakelijk om zijn achterban te activeren om standpunten in te nemen over het Verdrag. Het is essentieel dat het raadplegend referendum de ideeën van de vrouwen in Nederland, immers de helft van de bevolking, weerspiegelt. De achterban van de NVR is zeer gevarieerd, waardoor een eenduidig ‘NVR-standpunt’ over alle aspecten wellicht uitgesloten is. Een vruchtbaar debat kan en moet echter worden gevoerd. Met de steun van andere organisaties, zoals de EBN, kan de NVR in dezen een coördinerende rol spelen voor initiatieven van de achterban.

Raad der Europese Gemeenten en Regio's (REGR)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Het informeren van onze achterban gebeurt via onze Europese Informatiedienst. Dagelijks via onze website www.regr.nl en via persoonlijke e-mailadressen. Tevens elke twee weken in gedrukte vorm.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De achterban geeft van haar betrokkenheid blijk door het verzoeken om aanvullende informatie over een bepaald onderwerp. Zo werden in 2003 182 infobulletins verstuurd, die ongeveer 1800 verzoeken om nadere informatie tot gevolg hadden.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De Europese Beweging Nederland (EBN) heeft een informatieve rol jegens de burger in het algemeen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

De REGR, sectie Nederland, zal zich niet in het maatschappelijke debat mengen. Wel zullen we onze achterban (decentrale overheden) informeren over het belang van de Grondwet voor Europa in het algemeen, en de provincies, gemeenten en waterschappen in het bijzonder.

Stichting Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*
- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Het Europees Platform voor het Nederlands Onderwijs is geen organisatie met een politiek doel, maar een uitvoeringsorganisatie voor programma's en projecten ter versterking van de Europese en internationale dimensie in het Nederlandse onderwijs. Deze programma's en projecten voert het Europees Platform uit in opdracht van en met doelsubsidies van het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en van de Europese Unie. Kennis en achtergronden van de *Europese Grondwet* maken uiteraard deel uit van de Europese dimensie in het onderwijs.

De programma's geven de kaders aan, maar de concrete onderwijskundige uitwerking is de verantwoordelijkheid van de scholen, docenten en anderen. Het Europees Platform is het onderwijsveld ook behulpzaam door het (doen) verrichten van onderzoek en materiaalontwikkeling.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De rol van de Europese Beweging Nederland (EBN), in het kader van bewustwording van het Europese integratieproces, wordt bepaald door de doelen die de EBN zichzelf stelt. Bevordering van kritisch debat zal daaronder vallen.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Het Europees Platform zal zich niet mengen in het debat over de wenselijkheid van een *Europese Grondwet*.

Stichting Natuur en Milieu

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Via ons blad en onze website. Informatie wordt ook verspreid onder de medewerkers van collega- organisaties op nationaal en provinciaal niveau.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Reacties kunnen binnenkomen via de redactie van het blad of via de website alsmede per post en telefoon. Stichting Natuur en Milieu heeft echter geen leden en een beperkt aantal donateurs. Het aantal reacties is dus beperkt.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

De Europese Beweging Nederland (EBN) zou een algemene rol in de bewustwording en het debat kunnen spelen. Als de EBN activiteiten organiseert, kan, van tijd tot tijd, aandacht worden besteed aan het thema Milieu.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Onze organisatie zal zich niet uitspreken over de wenselijkheid van dit Verdrag in algemene zin. Wél zullen wij een standpunt innemen over de bepalingen over milieu en duurzame ontwikkeling in de tekst van het Grondwettelijk Verdrag.

Stichting Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen Nederland (SIB)

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Stichting Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen Nederland (SIB-Nederland) is een overkoepelende organisatie van vier verenigingen op lokaal niveau. De verenigingen organiseren, in de meeste gevallen onafhankelijk van elkaar, allerlei activiteiten. De Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen is politiek neutraal. Binnen de verenigingen is er een breed scala aan opvattingen en het is niet het doel van de verenigingen om tot een gezamenlijk standpunt te komen. Echter, het informeren van haar leden over zaken zoals Europese Integratie is wel een doel van de SIB. Bij het nastreven van dit doel worden debat en discussie niet geschuwd.

SIB-Nederland heeft vooral een ondersteunende en faciliterende functie. Om die reden is er vanuit SIB-Nederland geen directe link met de leden van de verenigingen, hoewel de lijnen in de praktijk kort zijn. Er is zodoende geen sprake van een *top-down*-organisatie. Leden van de verenigingen geven veelal zelf aan welke activiteiten zij graag ontplooid zien binnen hun eigen stad, welke vervolgens door henzelf of het bestuur van de desbetreffende stad worden georganiseerd. De aangesloten stichting SIB-TEIMUN organiseert elk jaar in Den Haag een conferentie met onder andere een Model United Nations en een simulatie van de Europese Raad. Hier doen een groot aantal verschillende nationaliteiten aan mee.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De SIB heeft ten doel haar leden te informeren over internationale betrekkingen en zo ook over de Europese. Kijkend naar activiteiten die het afgelopen jaar met betrekking tot Europa zijn ontplooid, blijken deze meer politiek dan juridisch van aard: in Groningen en in Amsterdam zijn respectievelijk lijsttrekkers van verschillende partijen en zittende europarlementariërs op bezoek geweest. Tevens is er een excursie georganiseerd door SIB-Leiden naar de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Nederland.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Naar alle verwachting zullen er in de aanloop naar het aankomende referendum meer lezingen georganiseerd worden, vooral met betrekking tot het vraagstuk van de *Europese Grondwet*. Mogelijk kan de Europese Beweging Nederland hierin een rol spelen.

In Utrecht heeft reeds vorig jaar prof. dr. D.M. Curtin, hoogleraar internationaal recht, een juridisch getinte lezing gegeven over *The European Constitution*.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Vanwege onze neutrale opstelling zal de SIB geen gemeenschappelijk standpunt innemen over het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa*.

Stichting Tiye International

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

Tiye International informeert haar achterban in het algemeen via internet, haar website (www.tiye-international.org), links op haar website, *Special Newsletters* over een bepaald thema, voorlichtingsdagen, *workshops*, soms in samenwerking met externe deskundigen zoals in dit kader een europarlementariër, deskundigheidsbevorderende activiteiten en/of het verspreiden van relevante documentatie. De aangesloten organisaties zelf hebben ook een taak in het verspreiden van informatie. Financiële middelen worden gegenereerd door de verkoop van publicaties, vrijwillige eigen bijdragen van de aangesloten organisaties en de inzet van veel onbetaalde deskundigheid. Tiye International is de enige vrouwenkoepelorganisatie in Nederland die sinds haar oprichting in 1994 nooit een structurele subsidie heeft ontvangen. Zij is afhankelijk van projectsubsidies, die passen in haar meerjarenbeleidsplan. Tiye International heeft diverse effectieve strategieën ontwikkeld om de middelen zo goed mogelijk te beheren. Tiye is zeer selectief in bijvoorbeeld het sluiten van abonnementen, waarbij wel consequent wordt gelet op de geleverde kwaliteit.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

Naar aanleiding van de studie- en discussiemiddag van 26 maart 2003 over een *ontwerpgrondwet voor Europa*, in samenwerking met Joke Swiebel, oud-lid van het Europees Parlement, werden veel reacties ontvangen en niet alleen van de achterban. Er is toen onder meer een reader ontwikkeld met relevante informatie. Een aantal malen werd op verzoek voorlichting gegeven via e-mail, onder andere over de richtlijnen over zogeheten 'derdelanders' (met een legale verblijfsstatus). Er werden bijvoorbeeld vragen gesteld over de toepassing van Artikel 13, non-discriminatie inclusief racisme en xenofobie, en over (on)mogelijkheden in relatie tot vrij verkeer van personen.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Tiye International ziet een rol voor de Europese Beweging Nederland (EBN) weggelegd in het geven van voorlichting en - waar mogelijk - sturing. De EBN moet zich duidelijker en meer profileren naar het maatschappelijk middenveld. Daarnaast moet de EBN de mogelijkheid creëren voor een betere *bottom-up* benadering met als doel de verbreding van het draagvlak voor het Europese integratieproces.

Hoe wordt de Europese integratie gedefinieerd? Tot nu toe ligt het accent meer op uitwisseling en afstemming van bestaande Europese culturen en politieke en economische processen binnen EU-lidstaten.

Het sociale aspect wordt niet als zodanig benadrukt. Een thema dat van groot belang is, betreft de relatie tussen EU-integratie en -immigratie. Diverse EU-lidstaten zijn nu immigratielanden.

Hoe wordt dit feit meegenomen in de Europese integratie om de gelijke behandeling en kansen van *alle* EU-burgers (en -ingezetenen) te garanderen?

Hoe komt het dat bijvoorbeeld in Ierland en in de Zuid-Europese lidstaten de immigrantenbevolking (uit arbeids-, koloniale en politieke migratie) vaker aan het arbeidsproces deelneemt dan de oorspronkelijke Ieren en Zuid-Europeanen zelf? (Zie *Bestemming Europa; Immigratie en Integratie in de Europese Unie*, CPB & SCP i.s.m. CBS, 2004)

Hoe komt het dat de bijdrage van met name hoger opgeleide jonge immigranten aan de collectieve sector nog steeds onzichtbaar is in de EU?

Tiye neemt de volgende standpunten in:

- Het vergroten van de arbeidsmarktparticipatie van met name zwarte en migrantenburgers moet niet eenzijdig blijven steken in opleiding of in het vrijblijvend 'stimuleren' om participatie te vergroten. Er moet daarnaast een duidelijk en effectief non-discriminatiebeleid ontwikkeld worden. Alleen nog op deze wijze is er voor alle burgers sprake van gelijke kansen en behandeling in het Europese integratieproces.
- Het ontwikkelen van een meer gemeenschappelijk wettelijk kader is aan te bevelen met betrekking tot het immigratie- en integratieproces in de EU.
- Alle nationale staatsburgers moeten dezelfde rechten en plichten genieten

4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

Tot slot, Tiye International zal formeel bijdragen aan het publieke debat en waar mogelijk en nodig een duidelijk standpunt innemen over de wenselijkheid van het *Grondwettelijk Verdrag*.

Vereniging VNO-NCW

- 1 *Op welke wijze en met welke middelen informeert u uw achterban/leden over relevante (initiatieven voor) Europese wet- en regelgeving binnen het werkveld van uw organisatie? (top-down)*

VNO-NCW, de grootste centrale ondernemingsorganisatie van Nederland, beslaat vrijwel alle sectoren van de Nederlandse economie. Zij is representatief voor de kleine, middelgrote en grote ondernemingen (ruim 90% van de werkgelegenheid in de marktsector). De belangenbehartiging van VNO-NCW is gericht op het in stand houden en verbeteren van een sociaal-economisch klimaat voor de in en vanuit Nederland werkzame ondernemingen. Standpunten worden in de diverse beleidscommissies van VNO-NCW voorbereid. VNO-NCW informeert haar leden via de besturen en beleidscommissies in een vroegtijdig stadium over relevante initiatieven en ontwikkelingen inzake Europese wet- en regelgeving. Voorts worden de leden geïnformeerd via de wekelijkse publicatie van het VNO-NCW *Weekbulletin*, het veertiendaagse opinietijdschrift *Forum* en de website van VNO-NCW, met speciaal voor leden het VNO-NCW-ledennet. Daarnaast verschijnen regelmatig rapporten, beleidsnota's en informatieve brochures over actuele onderwerpen. Halfjaarlijks publiceert VNO-NCW de publicatie *Rondje Europa* met voor het bedrijfsleven actuele onderwerpen uit de EU. Het VNO-NCW-kantoor in Brussel speelt bij de informatievoorziening eveneens een actieve rol.

- 2 *Op welke wijze geeft uw achterban blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken binnen het werkveld van uw organisatie? (bottom-up)*

De ondernemers en hun werknemers, de deskundigen van de brancheverenigingen en die van de regionale verenigingen van VNO-NCW leveren in de besturen, beleidscommissies en adviesraden hun informatie, kennis en ervaring bij Europese vraagstukken. De VNO-NCW-beleidscommissies behandelen zowel de nationale als de Europese/internationale component van specifieke beleidsonderwerpen (telecom, fiscaliteit etc.). Horizontale Europese vraagstukken (interne markt, IGC etc.) komen in de VNO-NCW-Commissie Europese Markt aan de orde. Intensief wordt samengewerkt met de Europese ondernemingsorganisatie UNICE. De achterban geeft bovendien blijk van betrokkenheid bij Europese vraagstukken door deelname aan de congressen, conferenties en voorlichtingsbijeenkomsten die onder meer door VNO-NCW worden georganiseerd.

- 3 *Welke rol ziet uw organisatie weggelegd voor de Europese Beweging Nederland bij het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces binnen uw achterban?*

Met het referendum over de nieuwe Grondwet in het vooruitzicht hoopt VNO-NCW dat de discussie niet zal draaien om de bekende borrelpraat, maar in het juiste perspectief en met feitelijke argumenten zal worden gevoerd. Goede informatievoorziening is daarvoor essentieel.

De Europese Beweging Nederland zou zich moeten blijven inzetten om op een laagdrempelige manier het debat over en de bewustwording van het Europese integratieproces te vergroten.

- 4 *Zal uw organisatie – met het referendum over het Grondwettelijk Verdrag voor Europa in het vooruitzicht – publiekelijk een standpunt innemen over de wenselijkheid van dit Verdrag en zich mengen in het maatschappelijk debat hierover?*

VNO-NCW heeft tijdens het proces in het kader van het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa* voortdurend gepleit voor de versterking van de bestuurskracht van de EU door middel van efficiënte besluitvorming en een betere kwaliteit van regelgeving. Naar de mening van VNO-NCW is de eindtekst van het *Grondwettelijk Verdrag* het optimale resultaat voor een verbetering van de daadkracht en efficiëntie van de EU. Voor het bedrijfsleven is het derhalve van groot belang dat dit Verdrag ook daadwerkelijk van kracht zal worden. Daarvoor is ratificatie door alle lidstaten noodzakelijk. VNO-NCW zal in de voorbereiding van het referendum haar leden in ieder geval informeren over de inhoud en de consequenties van het *Grondwettelijk Verdrag* en wenst een actieve rol bij het referendum te spelen.

Politieke partijen en politieke jongerenorganisaties

CDA

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadgevend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Het CDA zal tijdens de campagne voor het referendum de kiezers oproepen om vóór het Grondwettelijk Verdrag te stemmen. Het Verdrag biedt de EU de mogelijkheid om adequaat en effectief maatregelen te treffen voor problemen, waar de Nederlandse bevolking om vraagt. Denk aan het Europese buitenlandbeleid, waar nu makkelijker besluitvorming over kan plaatsvinden. Een tweede voorbeeld is de grensoverschrijdende criminaliteit: ook daar kan nu effectiever worden opgetreden. Tot slot wordt de rol van de nationale parlementen versterkt. Ook dat is een voordeel voor de Nederlandse bevolking.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

De voorlichtingscampagne voor het Grondwettelijk Verdrag zal in belangrijke mate door de rijksoverheid moeten plaatsvinden. Zij is in belangrijke mate verantwoordelijk voor de inhoud van het Verdrag. Daarnaast zal het CDA een campagne voeren om mensen op te roepen naar de stembus te gaan voor het referendum. Ook zal het CDA de voordelen van dit Verdrag boven de huidige verdragen aan de kiezer duidelijk maken, zoals hierboven al is aangegeven.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Het gaat om een raadgevend referendum: het is niet bindend. Het zal eenieder duidelijk zijn dat naarmate de opkomst hoger is en de uitkomsten van het referendum helderder zijn, het advies een zwaardere rol bij de overwegingen in de fractie zal spelen.

CDJA

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Het eerste onderwerp is de *Europese Grondwet*. Als CDJA zijn we blij met wat tot op heden is bereikt. Het mag duidelijk zijn dat op regeringsniveau door vele regeringen is overlegd en dat het niet zo makkelijk is geweest om overeenstemming te bereiken. Het is al moeilijk om het in onze eigen vergader- en overlegcultuur over bepaalde zaken eens te worden. Laat staan als dit moet gebeuren als meerdere politieke culturen hun inbreng willen hebben en die ook nog willen terugzien in het resultaat. Toch is dat gelukt en daarom zijn wij blij met het bereikte resultaat.

Wat het CDJA betreft, wij zeggen volmondig JA tegen de Grondwet voor Europa!

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Deze blijdschap betekent tegelijkertijd dat er een inspanningsverplichting ligt, ook voor het CDJA. Het is nu namelijk onze taak om aan de Nederlandse burger de betekenis van deze Grondwet uit te gaan leggen. Door middel van een referendum mag de Nederlandse burger immers zijn of haar oordeel over het bereikte resultaat gaan geven. Willen we een afgewogen oordeel en een eerlijke beslissing, dan is het de taak van ons en iedere andere politieke of maatschappelijke organisatie de betekenis en gevolgen van deze Grondwet uit te leggen. En daarbij maakt het dus niet uit of iemand voor of tegen is, het gaat om het ten tonele voeren van argumenten, zodat een eerlijke stem gegeven kan worden.

De uitleg moet beginnen met duidelijk maken dat stemmen van groot belang is. Het kan en mag niet zo zijn dat na afloop van het referendum blijkt dat weinig mensen hebben gestemd. De politiek, die verantwoordelijk is voor het gepresenteerde resultaat, heeft tot taak de bevolking bewust te maken van het belang van haar stem. Lukt het de regering niet om dit resultaat te halen, dan heeft ze een serieus probleem, ook al is de uitslag van het referendum niet bindend. Dit geldt overigens ook voor een tegenstem van de bevolking. Er moet duidelijk worden gemaakt dat deze Grondwet voor Nederland een stap vooruit is, naar een toekomst die we met de andere Europese landen willen uitbouwen. Het is de taak van de regering, politieke partijen en het maatschappelijk middenveld om de bevolking te informeren en te overtuigen.

Het referendum biedt een mogelijkheid om de bevolking duidelijk te maken waar het in de Grondwet om gaat. In ieder geval mag niet de onwetendheid en de onbekendheid met de Grondwet ervoor zorgen dat burgers helemaal niet óf tegen gaan stemmen. Het zou ons allemaal bijzonder slecht uitkomen, als blijkt dat een gebrekkige informatievoorziening de Nederlandse regering voor het blok zet.

Daarom vindt het CDJA het belangrijk om campagne te voeren om het electoraat te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag. Een aanzienlijke opkomst van het electoraat is vereist, wil er sprake zijn van een heuse volksraadpleging. Bij de voorlichting over de *Europese Grondwet* zal de overheid zich ook op verschillende doelgroepen moeten richten. De Grondwet biedt voor iedereen kansen en uitdagingen. Op het gebied van onderwijs, voor ons als jongeren een belangrijk onderwerp, heeft Europa ook een taak. Door het stimuleren van de uitwisseling van studenten en docenten creëert de Europese Unie meer en grotere kansen voor jongeren om zich te kunnen ontplooien. Op deze manier probeert de Europese Unie de verschillen tussen rijk en arm te verkleinen en jongeren een kans te bieden om zich te ontplooien. Naast onderwijs zijn er natuurlijk vele onderwerpen die voor jongeren belangrijk zijn.

3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

[-]

ChristenUnie

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadgevend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Tegen. De centrale vraag bij dit referendum is of dit *Grondwettelijk Verdrag* (gelukkig wordt deze term nu gebruikt en wordt niet meer gesproken over de *Europese Grondwet!*) ons dichterbij een Europa brengt dat wij wensen. En alles overziend, concludeert de ChristenUnie dat dit niet het geval is. Uiteraard zijn er positieve onderdelen van dit Verdrag aan te wijzen. Zo is de ChristenUnie groot voorstander van de nu voorgestelde subsidiariteitstoets. Ook het behoud van het vetorecht over de meerjarenbegroting is een goede zaak. Maar de ChristenUnie beoordeelt meer zaken als negatief, waarvan een vaste EU-voorzitter, een Europese Minister van Buitenlandse Zaken en allerlei terreinen waarop lidstaten hun vetorecht kwijtraken, belangrijke onderdelen zijn.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

De ChristenUnie zal de burgers adviseren en proberen te overtuigen om bij dit referendum een tegenstem uit te brengen. Hopelijk komt het debat over de inhoud van dit referendum in de aanloop ernaartoe goed van de grond. Het moet iedere burger duidelijk zijn waarover hij/zij wordt geraadpleegd en wat zijn/haar stem betekent. En dat moet niet alleen in Nederland gebeuren, maar ook in al die andere lidstaten waar een referendum wordt georganiseerd.

Als ChristenUnie onderkennen we het belang van de herschikking van de Europese Verdragen. Dat was hoognodig, naast enige institutionele aanpassingen die nodig waren na de uitbreidingen van de Europese Unie in de afgelopen jaren. Maar daar is het – helaas – niet bij gebleven. Voorstanders van dit *Grondwettelijk Verdrag* zouden ons kunnen verwijten dat Europa met het verwerpen van het *Grondwettelijk Verdrag* verder van huis is. Maar dat lijkt ons geen reëel argument, omdat in dat geval met een beperkte aanpassing van het *Verdrag van Nice* de Europese samenwerking verder gestalte kan worden gegeven.

Naar de mening van de ChristenUnie moet er een duidelijke discussie komen over wat Europees en wat nationaal geregeld moet worden. Het is naar onze mening duidelijk dat bepaalde taken van Europa terug moeten naar de nationale lidstaten. Europa moet het aandurven een discussie over haar kerntaken (waar ook de Nederlandse oud-eurocommissaris Bolkestein voor pleit) te voeren en haar structuur daar ook werkelijk op aan te passen. Helaas is dat niet gebeurd in het lange traject naar de totstandkoming van dit *Grondwettelijk Verdrag*.

3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Bij de verkiezingen hebben kiezers kunnen aangeven welk standpunt zij – ook met betrekking tot Europa – steunen. In een parlementaire democratie is het woord daarna aan de politieke partijen die vertegenwoordigd zijn in het parlement.

Toch heeft een meerderheid van de Tweede (en Eerste) Kamer besloten dat de bevolking over dit *Grondwettelijk Verdrag* om raad moet worden gevraagd. Dat kan best ingewikkeld zijn, aangezien de keuze bij het referendum waarschijnlijk door meer motieven wordt beïnvloed dan alleen het *Grondwettelijk Verdrag*. Willen de burgers hun steun geven aan dit Europa? Misschien speelt er wel een algemeen oordeel over het huidige kabinetsbeleid mee.

Aangezien we als ChristenUnie – alles afwegende – geen voorstander zijn (geweest) van een dergelijk referendum, voelen we ons aan de uitslag niet direct gebonden. Het is en blijft een advies van de bevolking. Dit advies wordt zwaarder naarmate de uitslag meer eenduidig en de opkomst hoger wordt. Dan zal dit advies bij de debatten in het parlement over de ratificatie van het *Grondwettelijk Verdrag* zwaarder wegen. Nu de bevolking om een mening wordt gevraagd, is het belangrijk dat het informatieproces rond het referendum eerlijk en transparant plaatsvindt. De door de regering ingezette ja-campagne is vanuit de regering gezien begrijpelijk, maar onverstandig. Burgers moeten nu niet het gevoel krijgen dat dit *Grondwettelijk Verdrag* hen wordt opgedrongen. Juist dan vervreemden zij nog verder van Europa dan nu al het geval is.

D66

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadgevend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

D66 is vóór het Grondwettelijk Verdrag voor Europa.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

D66 zal actief campagne gaan voeren door middel van informeren en overtuigen van de kiezers om vóór de Grondwet te stemmen.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

De uitslag van het referendum staat centraal in de uiteindelijke afweging die de D66-Kamerleden moeten maken. Naarmate de opkomst bij het referendum hoger is, en naarmate het verschil tussen voor- en tegenstander groter is, neemt het gewicht van de uitslag alleen maar toe. Een hoge opkomst en een duidelijke uitslag zijn dus van groot belang.

GroenLinks

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

GroenLinks zal in de referendumcampagne oproepen om vóór het Grondwettelijk Verdrag voor Europa te stemmen.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval– van het tegendeel?*

GroenLinks is nu al bezig de referendumcampagne voor te bereiden. Wij zullen in die campagne duidelijk maken dat we vóór dit Verdrag moeten zijn, niet omdat dit, wat GroenLinks betreft, het eindstation is, maar wel omdat het een stap in de goede richting is. En bovendien, omdat de verdere veranderingen die wij willen bewerkstelligen, makkelijker worden gemaakt met dit Verdrag.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

GroenLinks zal onder alle (redelijke) omstandigheden de uitslag van dit referendum als bindend voor het stemgedrag in de Kamer beschouwen.

Jonge Democraten (JD)

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

De Jonge Democraten zullen alle Nederlanders verzoeken vóór het Grondwettelijk Verdrag te stemmen, ook al zouden wij liever hebben gehad dat er meer stappen waren ondernomen om de EU daadwerkelijk te democratiseren, dichterbij de burger te brengen en transparanter te maken. Dit was immers mogelijk geweest door een verdergaande federalisering van de EU.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval– van het tegendeel?*

De Jonge Democraten zullen een landelijke en, in samenwerking met Europese zusterorganisaties, een Europese campagne starten om de Nederlandse jonge burgers te overtuigen van het belang om vóór het Verdrag te stemmen. Deze campagne is genaamd 'Vrijheid is één Europa'. Om het tegenstemmen uit onwetendheid te ontmoedigen, runnen de Jonge Democraten tevens de website 'www.geenideestemnee.nl'.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

De Jonge Democraten zullen onder alle omstandigheden de uitslag van het referendum respecteren. Mocht de politiek een standpunt innemen over het Verdrag, dat afwijkt van de uitslag van het referendum, dan komt de geloofwaardigheid van de Europese Unie en die van de politiek zwaar in het geding.

JOVD

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

In lijn met de mening van de JOVD zouden de kiezers vóór het *Grondwettelijk Verdrag* moeten stemmen. Het Verdrag is niet wat de JOVD graag zou zien, maar het is blijkbaar het best haalbare. Het is ‘de wet van de juridische voorsprong’. Er is nog veel te doen op het gebied van democratische en bestuurlijke hervorming in Europa, maar dit Verdrag is in ieder geval een stapje vooruit.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Wij zullen zeker campagne voeren vóór de Grondwet. We zullen aan het Verdrag ook andere Europese thema’s koppelen. Echter, centraal staat dat het Verdrag een verbetering inhoudt ten opzichte van de huidige verdragen en dat daarom een stem vóór gerechtvaardigd én nodig is. Niet gaan stemmen of tegenstemmen brengt grote risico’s met zich mee en moet voorkomen worden.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Wij beschouwen het referendum als een zwaarwegend advies. In geen geval kan het raadplegend referendum bindend zijn. Echter, bij een zeer hoge opkomst en een zeer duidelijk standpunt moet de Tweede Kamer hiermee terdege rekening houden bij het nemen van het uiteindelijke besluit.

Jonge Socialisten (JS)

Op het afgelopen najaarscongres van de Jonge Socialisten (JS) hebben de leden besloten dat er een grondige discussie over het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa* moet plaatsvinden voordat er stelling wordt genomen. Een goede discussie is van wezenlijk belang, aangezien het Verdrag een historische stap in de geschiedenis van de Europese integratie zal zijn. Met het aannemen van het Verdrag zal Europa een stuk overzichtelijker worden. De besluitvormingsprocedures worden democratischer en de invloed van de Europese burger wordt groter. Daarnaast zal het Verdrag de EU-burger voorzien van meer rechten, zoals ook de constituties van de verschillende EU-lidstaten dat doen. Aangezien het Verdrag van historisch belang is en mogelijk belangrijke gevolgen heeft, zou het geen goede zaak zijn als wij in de standpuntbepaling over één nacht ijs zouden gaan.

Europa is echter nog lang niet 'af'. Het *Grondwettelijk Verdrag* zou een volgende stap moeten zijn naar een Europa waarin ook het sociale aspect een belangrijke rol speelt. Daarnaast mag de EU met het Verdrag wel democratischer worden, maar zij is daarmee nog lang niet democratisch genoeg. Een discussie over het *Grondwettelijk Verdrag* zou daarom ook het debat over de verdere toekomst van de EU moeten inluiden.

De JS vindt een raadplegend referendum over het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa* essentieel om te kunnen praten over de toekomst van Europa. Tot nu toe is de Nederlandse bevolking te weinig betrokken bij het Europese integratieproces. Nog nooit heeft een Nederlandse regering de bevolking direct gevraagd naar haar mening. Een Europa dat doorgroeit zonder de steun van de bevolking, heeft geen toekomst. De JS wil dan ook dat de Nederlandse politieke partijen de uitslag van het referendum zeer zwaar laten wegen in hun beslissing in het parlement. Het referendum zal de politiek niet binden, maar bij een duidelijke meerderheid vóór of tegen het Verdrag kan de politiek nauwelijks tegen deze uitspraak ingaan.

Europa is belangrijk, maar de Europese burger is het belangrijkste.

LPF

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadgevend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Tegen!

De LPF is voorstander van een unie van soevereine staten, die werkt volgens het subsidiariteitsbeginsel. Het *Grondwettelijk Verdrag* beoogt daarentegen de geesten rijp te maken voor de ‘Verenigde Staten van Europa’ door het onjuiste woord ‘grondwet’ te gebruiken, door onder andere de invoering van een Europese president en een minister van Buitenlandse Zaken.

Het integratieproces is op een punt beland waar niet langer kan worden volstaan met pragmatische kortetermijnpolitiek, maar krachtige keuzes noodzakelijk zijn betreffende de finaliteit van de samenwerking. In het *Grondwettelijk Verdrag* wordt een definitieve politieke en geografische afbakening vermeden.

Ook het *Stabiliteitspact* is in het Verdrag verworden tot een boterzachte constructie zonder afdwingbaar sanctieregime. Dit zal de grote landen in de toekomst weer in staat stellen om hun eigen plan te trekken.

Vanaf 2014 zal Nederland waarschijnlijk geen eigen eurocommissaris meer hebben, ook dit is niet in het voordeel van kleine en middelgrote landen.

Het behoud van veto op de meerjarenbegroting is op het eerste gezicht een goede zaak, maar daar moet wel bij worden gezegd dat dit door de regeringsleiders bij unanimititeit ongedaan kan worden gemaakt.

Ronduit zorgelijk is de zogenaamde algemene passarelle-bepaling in het Verdrag. Deze stelt regeringsleiders in staat om besluitvormingsprocedures aan te passen, zodat over een onderwerp waarover voorheen vetorecht gold, met gekwalificeerde meerderheid kan worden besloten. Het benutten van deze mogelijkheid, wat inhoudelijk gelijk staat aan een verdragswijziging, zal echter na inwerkingtreding van het Verdrag niet langer de goedkeuring van nationale parlementen vereisen. Er bestaat dus een reële kans dat de invloed van de volksvertegenwoordigers slechts marginaal zal zijn bij wijziging van besluitvormingsprocedures.

Het democratische tekort van de Europese Unie zal door dit *Grondwettelijk Verdrag* niet verkleind worden. De procedure waarbij nationale parlementen advies kunnen geven over de juistheid van het gekozen wetgevingsniveau (subsidiariteitstoets), verandert hier weinig aan. De adviezen zijn immers niet bindend van aard en zullen het besluitvormingsproces slechts op informele wijze kunnen beïnvloeden.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Ja. Tegen het Verdrag.

3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Er is een gapende kloof tussen de Nederlandse burger en Brussel, wat weer eens bevestigd is door het opkomstpercentage van 30% bij de laatste Europese verkiezingen in juni jl. De overheid laat alle kansen liggen om de Nederlandse burger meer te betrekken bij en te informeren over Europese aangelegenheden. Voor de LPF staat als een paal boven water dat wanneer het democratische gehalte van Europa niet snel wordt verhoogd, de burger, zeker na de uitbreiding met tien nieuwe lidstaten, nog meer vervreemd zal raken van Europa

De LPF is van mening dat als je de burger serieus wilt nemen, je ook naar hem moet luisteren, en legt de lat bij een opkomstpercentage van 50%. Alleen dan heeft de uitslag gezag. Bij die opkomst zegt de LPF de kiezer toe de uitslag van het referendum bij de stemming in de Tweede Kamer over de Grondwet te volgen. De kiezers moeten laten zien dat zij bij Europa betrokken willen zijn door in groten getale aan het referendum mee te doen; democratie is tweerichtingsverkeer.

PvdA

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Wij zullen de Nederlandse bevolking adviseren vóór het *Grondwettelijk Verdrag* te stemmen. De Grondwet betekent een grote winst ten opzichte van de huidige situatie. Daar waar de regeringsleiders twee jaar geleden in Nice nog opzichtig faalden in hun opzet de Unie klaar te stomen voor de uitbreiding, heeft de Conventiemethode haar waarde meer dan bewezen. Wie had er tweeënhalf jaar geleden durven dromen dat er een akkoord zou komen over een heuse grondwet? Een grondwet die goed leesbaar is en waarin staat omschreven wat de doelstellingen en waarden zijn, hoe de bevoegdheidsverdeling is geregeld, wat de verhouding tussen de Unie, de burgers en de lidstaten is, en wat de taken van de instellingen zijn en hoe zij zich tot elkaar verhouden. Een grondwet met een echte *Bill of Rights* in de vorm van het *Handvest van de Grondrechten*, dat in zijn geheel is geïntegreerd als deel II van het *Grondwettelijke Verdrag*. Een grondwet, tot slot, waarin duidelijk staat omschreven wie wat met welke controle doet en duidelijk maakt wat de Unie moet, kan en, vooral ook, niét moet doen. In zijn geheel oordelen we dus positief over het eindresultaat.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Ondanks de enorme vereenvoudiging ten opzichte van de huidige situatie is de Grondwet nog steeds een tamelijk ingewikkelde materie. De PvdA zal zich dan ook actief gaan inzetten om in duidelijke en eenvoudige bewoordingen aan te geven waar het precies om draait bij deze Grondwet en waarom wij vinden dat deze een verbetering is ten opzichte van de huidige situatie.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Uiteraard is het zo dat hoe hoger de opkomst zal zijn, des te moeilijker het wordt voor iedere politieke partij om van de uitslag af te wijken. Dat zou immers betekenen dat een van de hoofdredenen voor het houden van een referendum, namelijk het betrekken van de bevolking bij een belangrijk Europees vraagstuk om zodoende het groeiende gevoel van onmacht over Europese besluitvorming weg te nemen, als een soort boemerang terug zal komen. Bij een zeer hoge opkomst zal de PvdA het advies van de kiezer dus als bindend beschouwen. Bij een lage opkomst ontstaat er meer ruimte voor een eigen parlementaire afweging.

SGP

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

De SGP zou graag zien dat alle stemgerechtigde Nederlanders tegen het *Grondwettelijk Verdrag* stemmen. Het *Grondwettelijk Verdrag* slaat op belangrijke onderdelen een koers in die tegengesteld is aan de koers die de SGP als de beste voor de Europese Unie ziet. De *Europese Grondwet* kiest voor vergaande centralisatie, en daarmee voor een grotere afstand tussen de burger en Brussel. Op vele terreinen levert Nederland zijn veto in en wordt overgegaan tot meerderheidsbesluitvorming in Brussel. De SGP vindt dat, juist in een uitgebreide Unie met 25 of meer lidstaten, consensusbesluitvorming geboden is. Immers, met zijn vijftientwintigen is het des te belangrijker om verdeeldheid te voorkomen en te streven naar een zo breed mogelijk draagvlak voor te nemen besluiten. Een ander bezwaar tegen het *Grondwettelijk Verdrag* is de toenemende bemoeienis van Europa met buitenlandse zaken en defensie. Wij vinden dat de EU op die terreinen juist heel terughoudend moet zijn. Tot slot de preambule: het is een groot gemis dat het joods-christelijke gedachtegoed daarin niet als bron van Europese normen en waarden genoemd wordt.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Van de SGP had het referendum niet gehoeven. Wij vinden dat de representatieve democratie afdoende moet zijn om de publieke belangen te behartigen. Volksvertegenwoordigers moeten in staat zijn om goede keuzes te maken, waarin burgers zich kunnen herkennen. Nu het referendum over het *Grondwettelijk Verdrag* er toch komt, heeft de SGP daar echter ook mee te rekenen. Belangrijk is allereerst dat de stemgerechtigde goed geïnformeerd moet zijn: waarover gaat dat Verdrag eigenlijk? Geeft de Nederlandse regering wel evenwichtige informatie over dat Verdrag? Of worden de minpunten ervan verzwegen? En hoe laten andere partijen zich uit? In dat koor van adviezen zal de SGP ook een duidelijke stem laten horen.

- 3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

De referendumsuitslag is en blijft een advies, en geen bindende uitspraak. Voor de SGP tellen uiteindelijk de argumenten, en niet de uitslag van een veredelde peiling. Dat zou te kort doen aan ons grondwettelijk mandaat als parlement.

SP

- 1 *Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadgevend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?*

Als het aan de SP ligt, dan stemt een meerderheid van het Nederlandse electoraat in het raadgevend referendum, dat volgend jaar gehouden wordt, tegen het *Grondwettelijk Verdrag voor Europa*. De SP erkent dat het *Grondwettelijk Verdrag* op deelpunten verbeteringen inhoudt ten opzichte van het *Verdrag van Nice*. Dat geldt bijvoorbeeld voor de versterking van de positie van het Europees Parlement ten opzichte van de Raad en de Commissie, voor het openbaar maken van de vergaderingen van de Raad en voor de invoering van het subsidiariteitsbeginsel, op basis waarvan EU-lidstaten zich kunnen verzetten tegen Europese regelgeving op gebieden waar nationale regelgeving het meest geëigend is. Dat neemt echter de negatieve kanten van het *Grondwettelijk Verdrag* – dat in strikte zin geen grondwet, maar een politiek programma met institutionele arrangementen is – niet weg. Op de eerste plaats verzetten wij ons tegen het verdragmatig vastleggen van vrije en onvervalste concurrentie als basis van de Europese economie. Daarnaast keren wij ons tegen de militarisering van Europa, die gestalte krijgt door het opzetten van een Europees bewapeningsinstituut en een interventieleger, dat ook buiten Europa preventieve oorlogen moet kunnen voeren. Tot slot zijn wij tegen de overdracht van bevoegdheden van de lidstaten aan Brussel, wat de positie van de grote landen binnen Europa versterkt, en wat ten koste gaat van de invloed van de kleine lidstaten en van de burgers van Europa, die zich nauwelijks vertegenwoordigd voelen door en betrokken voelen bij datgene wat ‘de politiek’ in Brussel en Straatsburg bedisselt. Deze overwegingen brengen de SP ertoe om te concluderen dat dit *Grondwettelijk Verdrag* Europa niet sociaal, veilig en democratisch maakt, en dat Europa beter verdient.

- 2 *Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?*

Met het oog op het referendum zal de SP op twee manieren campagne voeren. In de eerste plaats zal zij als partij haar meer dan 100 afdelingen mobiliseren om de Nederlandse bevolking voor te lichten over de inhoud van het Verdrag, en te adviseren een neestem uit te brengen. Daarnaast promoot en ondersteunt de SP een breder samenwerkingsverband van activisten en onderzoekers binnen en buiten de SP – verenigd in de Stichting Europa Anders – dat onze kritiek op de zogenaamde grondwet deelt en daar via een publicatie, debatten en een website campagne tegen voert.

3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Of het nu om het *Stabiliteitspact*, de uitbreiding, of de invoering van de euro gaat, nooit heeft de Nederlandse kiezer zich direct kunnen uitspreken over zaken die betrekking hebben op de Europese Unie. Nu komt er eindelijk een referendum en dat juichen wij toe.

De SP zou het lichtzinnig vinden om de bevolking op te roepen om haar stem te laten horen, en vervolgens de uitspraak van een meerderheid van de kiezers in de wind te slaan. Voor het geval de opkomst bedroevend laag is en de verhouding voor- en tegenstanders 50-50 is, zullen er mogelijk partijen zijn die de uitspraak van de kiezer in de wind slaan en alsnog een eigen afweging maken. De SP legt zich ook in het parlement op voorhand neer bij de uitspraak van de meerderheid van de kiezers en roept andere partijen op om zich ook zo op te stellen.

VVD

- 1 Zou – gelet op het standpunt van uw partij/politieke organisatie – het Nederlandse electoraat in een raadplegend referendum vóór of tegen het Grondwettelijk Verdrag voor Europa moeten stemmen?

Voor de VVD is de keuze vóór of tegen het *Europees Grondwettelijk Verdrag* een keuze tussen Scylla en Charybdis. Indien de Grondwet wordt afgestemd, dan geldt het in 2000 gesloten *Verdrag van Nice*. In feite is de keuze dus niet tussen een grondwet of geen grondwet, maar tussen het *Grondwettelijk Verdrag* of het *Verdrag van Nice*. De vraag daarbij is of het *Grondwettelijk Verdrag* beter of slechter is dan 'Nice'.

De VVD was kritisch over het *Verdrag van Nice*: rommelige tekst, onduidelijke verdeling van de bevoegdheden tussen de Europese Unie en de lidstaten, en een onvolkomen parlementaire controle op het werk van de Unie. De VVD was en is ook kritisch ten opzichte van het *Grondwettelijk Verdrag*. De VVD heeft daarom in de Tweede Kamer de leiding genomen bij het formuleren van de voorwaarden waaraan dit nieuwe Verdrag zou moeten voldoen. In de eerste plaats diende elke lidstaat een eurocommissaris te hebben (motie-*Van Baalen*). Voor de VVD betekent de Nederlandse aanwezigheid in de Europese Commissie een belangrijke mogelijkheid om het Europees beleid te beïnvloeden. In de tweede plaats diende het *Stabiliteitspact*, waarin de hardheid van de euro wordt gegarandeerd, te worden aangescherpt (motie-*De Grave*). Voor de VVD is het onaanvaardbaar dat grote lidstaten, zoals Frankrijk en Duitsland, zelf wel uitmaken of zij zich aan de Europese spelregels aangaande de euro houden. In de derde plaats diende het nationale veto op de meerjarenbegroting van de EU te worden gehandhaafd, dan wel diende er een structurele netto-begrenzer op de Nederlandse afdrachten aan de EU te worden aangebracht (motie-*Van Baalen*). Voor de VVD is het niet uit te leggen dat Nederland per hoofd van de bevolking meer aan de financiën van de Unie afdraagt dan welk ander land ook. Deze drie moties werden op basis van ruime Kamermeerderheden aangenomen.

Wanneer we nu bezien wat van deze eisen is gerealiseerd, dan kunnen we van een halfvol in plaats van een halfleeg glas spreken.

Het veto op de meerjarenbegroting blijft gehandhaafd en wordt in de toekomst alleen opgegeven wanneer Nederland wezenlijk minder aan de EU afdraagt. Dat is beter dan 'Nice'. Hiermee is aan de belangrijkste eis van de VVD tegemoetgekomen.

De versterking van het *Stabiliteitspact* is ten dele geslaagd, maar is beter geregeld dan in het *Verdrag van Nice*. Er is een verklaring aangenomen, waarin klip en klaar wordt vastgelegd dat het *Stabiliteitspact* geen vrijblijvende zaak is, maar de lidstaten daadwerkelijk bindt. Ten tijde van economische voorspoed moeten de begrotingstekorten sneller worden weggewerkt. De Europese Commissie krijgt een sterkere positie bij het uitdelen van waarschuwingen en bij de vaststelling dat landen in gebreke blijven, maar er komt geen grotere rol voor de onafhankelijke rechter. Dat laatste valt zeer te betreuren.

Op 14 juli jl. heeft het Europees Gerechtshof bevestigd dat het Pact bindend en niet vrijblijvend is, en dat de Raad van Ministers van Financiën (de zogenaamde ECOFIN) niet voorbij mag gaan aan de aanbevelingen van de Europese Commissie. Kortom, Gerrit Zalm heeft gelijk gekregen. De vraag blijft echter of ooit boetes aan grote landen zullen worden opgelegd wanneer zij het Pact schenden. Het verdient daarom de voorkeur geen boetes op te leggen, maar landen op hun aandeel in de Europese subsidies te korten. Gerrit Zalm zal, tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap, als voorzitter van de ECOFIN en als voorzitter van de Ministers van Financiën van de Eurogroep, niet alleen gelijk moeten hebben, maar vooral ook gelijk moeten krijgen. Dat lijkt, helaas, niet het geval te zijn.

Tot 2014 behoudt iedere lidstaat een stemhebbende eurocommissaris. Daarna wordt overgegaan op een kleinere Commissie, waarbij grotere en kleinere lidstaten op basis van gelijkheid rouleren. De VVD had veel liever gezien dat in 2014 het functioneren van de Commissie van 25 zou worden geëvalueerd (zogenaamd *rendez-vous*), zonder op de uitkomsten hiervan en mogelijke oplossingen vooruit te lopen. In het Verdrag is overigens de mogelijkheid opgenomen om in 2014 op basis van unanimiteit te besluiten met een grote Commissie door te gaan. Dat is, hoe beperkt ook, beter dan het *Verdrag van Nice*, waarbij de Commissie al in 2007 verkleind zou worden, zonder de mogelijkheid via consensus op dit besluit terug te komen. Wanneer de Commissie-Barroso en haar opvolger goed functioneren, dan is dat een overtuigend argument voor handhaving van het beginsel van de grote Commissie. Inkomend Commissievoorzitter Barroso heeft een evenwichtige portefeuillevreiding tussen grote en kleine lidstaten weten te bereiken, onder anderen met de Nederlandse liberaal Neelie Kroes op de sleutelpost Mededinging. Het Europees Parlement krijgt een sterkere positie bij het aanstellen van de voorzitter van de Europese Commissie. Ook dat is positief ten opzichte van 'Nice', hoewel de VVD zich had ingezet voor de directe verkiezing van de Commissievoorzitter door het Europees Parlement.

De VVD ziet het als grote winst dat de parlementen van de lidstaten kunnen beslissen of een probleem in Brussel dan wel in de lidstaten moet worden aangepakt (subsidiariteitstoets) en of dit op de juiste wijze geschiedt (proportionaliteitstoets).

Hiermee is het glas halfvol. De VVD adviseert het electoraat vóór het *Europees Grondwettelijk Verdrag* te stemmen, ook al valt op het resultaat veel af te dingen. Politiek bedrijven, betekent keuzes maken. Het *Grondwettelijk Verdrag* is evident beter dan het *Verdrag van Nice*. Wie dat ontkent en de bevolking oproept om de *Europese Grondwet* in de huidige context af te stemmen, is onverantwoord bezig en presenteert de bevolking een non-keuze. Wie de *Europese Grondwet* afstemt, krijgt 'Nice' terug en dat is minder. Het is dus een keuze tussen een half ei (*Europese Grondwet*) en een lege dop ('Nice').

- 2 Zal uw partij/politieke organisatie in de aanloop naar het referendum campagne voeren om het electoraat te informeren en/of te overtuigen van het belang en de wenselijkheid van dit Verdrag of – in het andere geval – van het tegendeel?

De VVD zal campagne vóór het Verdrag voeren.

3 *Onder welke omstandigheden acht u de uitslag van het referendum voor uw partij/politieke organisatie bindend?*

Het is nimmer een bindend referendum, maar naarmate er een hogere opkomst is en er een duidelijker uitspraak van het electoraat ligt, zal de VVD een hoger belang aan de uitslag toekennen bij het bepalen van haar standpunt in de Tweede Kamer, wanneer ratificatie aan de orde is.

Lijst van personen die hun medewerking hebben verleend

Maatschappelijke organisaties

AEGEE-Groningen

R. Sijm, voorzitter

CNV

Drs. E. van Velsen

Consumentenbond

Mevrouw drs. K. de Jonge, directeur

M. van der Velde, beleidsmedewerker

FNV

Mevrouw mr. dr. M. Bulk, beleidsmedewerker Europese Zaken

FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling

Mevrouw E. Gerritsma, juridisch beleidsmedewerker

Interkerkelijk Vredesberaad (IKV)

D. van den Berg, projectleider

Internationale vereniging van oud-personeelsleden van

de instellingen en organen van de Europese Unie (AIACE)

Drs. B. van der Gaag, secretaris

Interprovinciaal Overleg (IPO)

H.J.I. van Leeuwen, coördinator Europese Zaken

LTO-Nederland

Ir. P.L.H. Geraads, International Affairs

Nationaal Comité Nederland van de Europese Culturele Stichting

Mevrouw O. Chenal, vice-directeur

Nationale Jeugdraad

A. Huyg, bestuurslid Internationaal

Nederlands Helsinki Comité (NHC)

Drs. J. Kösters, directeur

Nederlandse Vrouwen Raad (NVR)

Dr. A. C. Pierrot, coördinator Internationaal Werk

Raad der Europese Gemeenten en Regio's (REGR)

Mr. H.H.M. Jeurissen, directeur

Stichting Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs

W.A.W. van Walstijn, secretaris

Stichting Natuur en Milieu

R.E. Hallo, coördinator Internationaal Programma

Stichting Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen Nederland (SIB)

B. Vermaat, Internationaal secretaris en vice-voorzitter

Stichting Tiye International

Mevrouw R.A. Naloop, voorzitter

Vereniging VNO-NCW

Mevrouw drs. M.J.A. Oomen, secretaris Internationale Economische Zaken

Politieke partijen en politieke jongerenorganisaties

- CDA*
Dr. J.J. van Dijk, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal
- CDJA*
Mevrouw J.A. de Bat, voorzitter werkgroep Europa
- ChristenUnie*
Mevrouw drs. H.R. van den Berg, beleidsmedewerker Tweede-Kamerfractie
- D66*
Mevrouw mr. L.W.S.A.L.B. van der Laan, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal
- GroenLinks*
W. Duyvendak, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal
- JD*
B. Woord, Internationaal secretaris
- JOVD*
H. de Backer, Landelijk voorzitter
- Jonge Socialisten (JS)*
G. van Midden, Politiek secretaris
- LPF*
Mevrouw L. Krätzschmar, beleidsmedewerker Buitenlandse Zaken
Tweede-Kamerfractie
- PvdA*
Drs. F.C.G.M. Timmermans, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal
- SGP*
Mr. C.G. van der Staaij, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal
- SP*
Dr. J.G.C. van Heijningen, beleidsmedewerker Buitenland
Tweede-Kamerfractie
- VVD*
Mr. drs. J.C. van Baalen, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal